

Folket reser sig

[nggallery id=148]

Stefan Sundström har bilden klar: Värre propagandamakeri har man sällan skådat. Än alliansens inför valet. Det finns många låtar att dra mot kapitalism och girighet!

Text: Helena Bjerkelius | Bild: Lena Katarina Johansson | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 3 2010](#)

I Stefan Sundströms texter kryllar det av socialpolitiskt stoff. Han sjunger om män som slår så att kvinnor flyger, fyllon i parken, heroinister som sitter i sitt sega klister och sticker sina vrister, onda barn som ges elchocker, om en bostadsmarknad där "valet" är fritt mellan förortens höghus, hus i lila färg eller att köpa en bostadsrätt och håva in profit.

Det är texter om de tilltufsade och de utanförställda, om de som inte pallar trycket. Och så utdelar han, gärna vad det verkar, ett och annat tjuvnyp till direktörer och välfärdens välnärda söner och döttrar.

I början av september kom nya skivan Fem dagar i augusti där några av låtarna är politiska och tänkta att höras inför valet. En om hur makten skyller ifrån sig, en annan är en djupdykning i Olof Palmes motiv för att med sin överklassbakgrund bli socialdemokrat.

Här finns också en låt där Stefan Sundströms farfar, som var med och startade IF Metall i Vikmanshyttan och blev både lagbas och fackordförande, tittar ner från sin himmel och ser att det inte längre bjuds på ister och brännvin på bolagens huvudkontor.

– Hela den här förhandlingsviljan som har funnits från överklassen i sjuttio år är borta. De har sagt upp kontraktet med arbetarklassen och satt igång klasskriget igen. Men fackföreningsrörelsen i Sverige uppför sig som om avtalet fortfarande finns. Jag tycker att det är jävligt lamt och

jättekonstigt att det är så lite strejker, argumenterar Stefan Sundström en sensommardag en månad före valet på ett fik vid Medborgarplatsen i Stockholm.

– Det jävliga är att samhällskontraktet mellan de som har och de som inte har är ensidigt uppsagt. Det har blivit som i USA – vänstern är fanimej krossad.

Fyra år med den borgerliga alliansen har gett bränsle till hans texter. Det flödar ur honom hur alliansregeringen på ett i hans tycke så extremt smart sätt lyckats slå in en kil mellan de som har jobb och de arbetslösa, och också få fram en bild i massmedia att folk fuskar och är lata.

– Den här regeringen är otroligt lyckad: värre propagandaseger har man sällan sett! Får de en mandatperiod till kommer de att göra oåterkalleliga saker. Det som blir kvar är ett otroligt minimalt trygghetssystem, det de kallar välfärdens kärna, för de vill att det ska finnas en piskad reservarmé till arbetsmarknaden, säger Stefan Sundström och kommer över på klimatfrågan. Han tycker att människor senaste året även i Sverige börjat ifrågasätta om klimathotet verkligen existerar.

– Jag tror att det är skitviktigt att sätta käppar i hjulet för den här exploderande bilismen.

För några år sedan höll Stefan Sundström ett demokratital på en musikfestival och tog då avstamp i vad han skulle göra när han blev diktator. Reklammakare skulle få ägna sig åt jordbruk i Norrbotten på varsitt skogshemman och bli självförsörjande, aktieägare gå på jobbsökarkurser, ingen skulle tillåtas ha slips eller spela golf och alla innehavare av stadsjeepar skulle jobba som cykelreparatörer. Talet mynnade ut i en uppmaning till kritiskt tänkande och påpekandet att girigheten kan minska, att människan har ett val.

När Volvo var på fallrepet föreslog han i en debattartikel att företaget skulle ställa om och börja tillverka vindkraftverk och biogasreaktorer istället. Han får hela tiden höra att han är idealistisk.

– Underförstått att jag är lite dum i huvudet. Det är ju ofta

samma sak nu för tiden, säger han och sitter tyst begrundande en stund. Sen pratar han om att han själv i det privata har det ganska bra idag och slipper bekymra sig om ekonomin. Men för tio år sedan hände något som satte sprutt på honom: han kom till insikt om att han är dödlig. Därur uppkom frågan vad han ville göra med sina kanske trettio resterande år i livet.

– Jag är driven av idéer, det är personligen viktigt för mig vad som händer politiskt, egentligen är det ju det för alla människor. Kanske har jag känslan att mitt liv hänger ihop med andras liv. Jag mår dåligt när man åker trick och det kommer fram folk och tigger, jag tycker det är förnedrande, hemskt.

Stefan Sundström är gjord i forna Östtyskland. Hans mamma hade flytt därifrån och kunde inte återvända. Men hon kunde åka till Berlins västzon dit också hennes föräldrar fick åka från Östtyskland för de var pensionerade. På ett hotellrum 1959 i Berlins västzon möttes hans morföräldrar, farfar, föräldrar och storasyster.

– Morsan och farsan gick ut och gjorde mig i en park. Det var farsan som berättade det och jag tyckte det var häftigt, säger Stefan Sundström och garvar stort.

Sitt tyska påbrå tycker han har påverkat honom på ett paradoxalt sätt. Som liten tvingades han förhålla sig till att han var "tyskunge", fick alltid vara tysk när de lekte krig fast han ville vara amerikan. De senaste åren har han ägnat sig åt att försöka omfamna Tyskland.

– Jag har åkt mycket till Berlin och ÄLSKAR Berlin. Nu är jag inne i ett trotsigt försvar av allt tyskt och kan bli tvångsmässigt skämtande om nazismen i Tyskland som har att göra med att det är laddat för mig.

Ett annat frö till det politiska hos honom finns i Dalarna där farfar växte upp under enkla förhållanden och utan far. Det var tidigt 1900-tal med folkhögskola, bildning och socialdemokrati. Två fastrar blev folkskollärare:

– Så i min bakgrund har funnits mycket av den här folkrörelsegrejen. Min farsa blev ingenjör. Han fick studera

för föräldrarnas pengar och kom till Stockholm med en ganska skeptisk inställning till storstadsprojektet. Han hade mycket romantisk längtan tillbaka till naturen, växte upp med Dan Andersson och kolmileromantik. Så hamnade han i Högdalen och sen i Farsta. Han kände sig nog vilsen i det tror jag.

När Stefan var tio år tog hans pappa med honom till Kungsträdgården där almstriden pågick.

– Det var den första politiska grejen jag var på. Jag blev jävligt tagen av de människorna, det var ju flöjtspelande hippies som låg i träna. Det var en stor grej för mig då.

Hans tre år äldre syster gick med i FNL-grupperna. Själv läste han om hjältar.

– Jag borde haft tjocka glasögon när jag var liten för jag var en sån kille; dålig på fotboll, lite rädd. Så jag läste mycket, började med Karl XII och sen snöade jag in på Robin Hood. Och redan där började min syrra ge mig input: Che Guevara! Bäääng! Det var när han precis hade dött, då var jag åtta år.

Stefan Sundström ser lycklig ut över vad han upptäckte och gör en utvikning om sambandet han funnit mellan Karl XII och Che Guevara. Båda hyllade asketism och var asketer, sov på marken, och struntade i att vårda sitt yttre. Det vill han skriva om någon gång.

Han växte upp i förorten Farsta på 60- och 70-talet. Kunde, tror han själv, ha blivit en plugghäst, men vägrade att gå i skolan och fick därför gå i obs-klass från trean. Där hamnade han som kom från en ordentlig radhusfamilj med höghusens barn, och upptäckte att han kände sig mycket mer hemma med dem.

För ett par år sedan skrev han en artikel för tidningen Situation Stockholm där han pratade med gamla bekanta från Farsta, personer som han beundrat under uppväxten för att de var så balla och som nu berättade om svåra hemförhållanden under uppväxten.

– Det som slog mig var att jag under hela min skoltid tills jag var sjutton, arton år och flyttade från Farsta, umgicks

med folk från otroligt trashiga hem där de hade farsor som spöade skiten ur dem och morsor som åkte in och ut på hispan. Jag sökte mig till de människorna som hängde runt tricken i Farsta och det tror jag fick mig att se saker på ett annat sätt.

Influerad av sin syster gick han med i den lokala FNL-gruppen och i åttan också i SKP:s ungdomsförbund Röd ungdom för att de hade en marxistisk studiecirkel. De äldre ledarna i Röd ungdom gillade inte "stajlen" i Farsta som Stefan Sundström säger, utan ville ha medlemmar som var kortklippta, framtida byggjobbare, drack brännvin på lördagarna och inte använde braj.

– De hade en idé om hur arbetarklassen skulle vara och den försökte de trycka på oss. Det slutade med att vi blev uteslutna.

Från tiden med Röd ungdom fick han med sig ett sätt att se på världen som han fortfarande har som ett slags raster, ett sätt att förklara saker som händer.

– Det blir inte så mystiskt det här varför USA är så upprört över talibanernas behandling av kvinnor, kan det vara något annat det handlar om?!?

I Stefan Sundströms texter finns en stor ömhet för samhällets allra trasigaste människor. Han säger att han varit väldigt upptagen av sådana saker. Jobbade innan han började på barnskötarlinjen ett halvår på Långbro mentalsjukhus, några år på dagis, senare i åtta år på Barnbyn Skå, som tog emot samhällets mest utsatta familjer, där han som anställd städare bodde med sin familj och praktiserade medlevarskap.

– Det är nog så att när man ger sig in i ett vårdjobb är det en blandning av altruism och... Är man intresserad av att göra något åt psykiska sår har det väl att göra med att man har en del psykiska sår själv. Så var det för mig också.

Långbro blev en ganska skrämmande upplevelse för honom som sextonåring.

– Det ledde till att jag la av att röka braj. Jag blev så

jävla skraj när jag träffade en del schizofrena som pratade om Jupiters månar i ögonen och allt sånt.

Åren på Barnbyn Skå gjorde att han kunde knyta ihop sin egen uppväxt intellektuellt med det socialpolitiska. Där kom han in som vuxen och såg att det var samma slags familjer som han hade umgåtts med i Farsta.

– På Barnbyn kände jag att det var min styrka att jag kulturellt kände mig mer befryndad med gästfamiljerna. Sen fanns det bra folk i personalen som såg det och lät mig hålla på med musik, lärarna var glada över att jag tog över musiklektionerna. Det var jävligt roligt och också bra för mig som musiker.

Vid den här tiden såg han sig som den förfördelade parten i samhällskontraktet vilket öppnade för att bryta kontraktet och sno på Åhléns eller planka på tunnelbanan. Då kunde han kosta på sig ett slags anarkistisk kritik mot de socialdemokratiska idealen. I efterhand har han insett kontraktets värde.

– Socialdemokraterna i Sverige kunde inte upprätta ett samhälle som var jämlikt. Men relativt sett var det det mest lyckade experimentet överhuvudtaget vad det gäller att få ett samhälle jämlikt. Det riskerar verkligen att bli en välfärdsparentes.

Om han inte kunnat leva på musiken tror han att han hade utbildat sig till musikterapeut och jobbat som det idag, men inte varit speciellt nöjd.

Frågan om hans möjlighet att påverka får svaret att han inte fungerar som en folkbildare direkt utan mer på ett känslomässigt privat plan.

– Vare sig jag vill eller inte har jag en image att jag har mer missbruksproblem än vad jag egentligen har, och att jag inte är en intellektuellt slipad människa. Det är viktigt att man inte är så inne i den myten att man knarkar ihjäl sig utan lilar för fackförbund... som Cornelis var i sina bästa stunder.

– En grej jag riskerar, är att bli avfärdad som en dåre, säger han och berättar om sin nya bok *Handbok i utanförskap* där han

blev rådd att inte se så utslagen ut på omslaget:

– Jag har en pubertal förtjusning i att se ut så, det är jävligt löjligt men inte bra om folk slutar lyssna för det.

Samtidigt tror han sig kunna använda sin image.

– Det har jag gjort ibland i TV-program där jag bjuds in som rolig guttaperkasnubbe och så kan jag komma med en politisk grej i ett oväntat sammanhang, säger han och gör en snabb utfallande attackrörelse med armen.

Motkraften till kapitalism och girighet ser Stefan Sundström i "hygglorörelsen", människor i Miljöpartiet, fackföreningsrörelsen och Vänsterpartiet som vill ha ett bra solidariskt samhälle där människor inte behöver tigga, och där kilen som slagits in mellan det arbetande folket kittas igen.

– Det tror jag med min bakgrund att jag har en uppgift att göra: att få ihop trasproletariatet med småborgare och proletärer. Ha ha ha!

helena.bjerkelius@hotmail.com

Läs mera

www.facebook.com/stefansundstromsofficiella